

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен "Доктор" в област на висше образование 5.

Технически науки, професионално направление

5. 2 Електротехника, електроника и автоматика.

Автор: маг. инж. Васил Георгиев Цветков

Тема: Повишаване на когнитивните способности на роботите чрез оптимизация на сензорната им система

Член на научното жури: проф. д-р инж. Панчо Томов

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем.

Проблемът е актуален. Сензорните системи са сетивните органи на робота, които му позволяват да събира информация от заобикалящата го среда. Тези сензори могат да бъдат камери, микрофони, сензори за докосване, сензори за близост и много други. Чрез интегриране на различни видове сензори, роботите могат да улавят и обработват данни от различни модалности, симулирайки човешките сетива и разширявайки техните способности за възприятие. Определено такава разработка е навременна, модерна и полезна за науката и особено за практиката. Тя намира своето място и в областта на високо технологичните системи, функциониращи като компонент в Кибер системите.

Проучен и анализиран е проблема за състоянието на когнитивните способности на роботите да се адаптират към нови ситуации, да се учат от взаимодействията си и съответно да оптимизират поведението си чрез използват данни от множество сензори едновременно, комбинирайки различни модалности, за да формират по-цялостно разбиране на заобикалящата ги среда. На тази база са изяснени методите и възможностите за подобряване ефективността им чрез нови съвременни технически решения. От тази гледна точка докторатът съдържа значителни резерви в повишаване на теоретическата и практическата му ефективност по отношение на неговата мащабност, а също така и като подход за решаване на конкретните задачи от такъв характер. Още повече, че проблемът с прилагането и използването на нови форми, подходи и методи за интеграция

на високо автоматизираните технологични системи е една крачка напред и в повишаване автоматизационното им ниво.

2. Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературен материал

Дисертационният труд е в обем 122 страници. Състои се от списък на използваните съкращения, въведение, четири глави, списък на използваната литература и приложения. Основният текст е изложен на 102 страници, съдържащ 42 фигури и 8 таблици. Библиографията обхваща 96 заглавия, от които 16 на кирилица и 80 на латиница. Приложенията са оформени на 17 страници, включващи 1 таблица и програмен код на асемблер. Анализирано е достигнатото досега в тази област и на базата на аналитични изводи са формулирани целите и задачите на дисертационния труд. При това проблемът е сведен и конкретизиран само до предлагането на подход и методология за подбор на сензори и проектиране на оптимална сензорно-информационна система. Ето защо смятам, че така формулираната цел на дисертационния труд напълно отговаря на разработката на доктората.

Що се отнася до литературната осведоменост на докторанта тя е добра. Приложена е добра последователност както по отношение на структурата, така и в насока на обхвата на информационния материал в областта на сензорните системи и когнитивните способности на роботите.

Докторатът в този си вид, ред, последователност на изложение и същност напълно изчерпва предварително зададеното условие да отговори на изискванията за получаване на образователната и научна степен "доктор". Оценката ми е, че докторантът добре познава състоянието на проблема и аналитично и творчески оценява и интерпретира обзорно-информационния материал. Използва подходящи постановки във всички етапи на работа - от анализа до изводите и формулировките. Нещо повече - от този голям обем информация, той много сполучливо е конкретизирал проблема до избор само на компонентите, свързани с интеграцията сензорно-информационните системи на роботите.

3. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд

Методиката за изследване е сполучливо избрана и подходяща за такъв вид цел и задачи. Тя е подходяща за такава дейност, свързана с използването на аналитична информация и сравнителни технически анализ. Тя дава отговор на поставената цел както с избора на задачите за решаване, така и с

тяхната сложност, обхват и последователност на разработване. Добре са изследвани и анализирани особеностите на съвременните условия, в т. ч. етапите за практическо и теоретично развитие на сензорната техника: Разглеждат се основните типове сензори и тяхната роля като преобразуватели на физически величини в електрически сигнали, които могат да бъдат анализирани и обработени от робота. Подробно е разгледан обобщеният модел на сензора, включващ входни и изходни величини и възможните смущаващи фактори, като шумове и паразитни влияния, които могат да влошат качеството на данните.

На тази база и по този начин добре са формулирани и основните задачи, съдържащи същността на доктората. Изчерпателно са изяснени теоретико-метеорологическите аспекти на подхода за решаване на проблема. На лице е възможност за търсене на нови форми и начини за включване на модерни решения в този интеграционен процес. Направен е обзор на съществуващите решения за проектиране на сензорни системи при когнитивни работи, като са анализирани и класифицирани актуалните към момента сензори. Теоретически е обосноваван изборът на подхода и сполучливо са формулирани условията и възможностите за апробиране и прилагане на подхода в практиката. Сполучливо са определени границите на обхвата и възможностите за оценяване на практическата му приложимост. Направен е и опит за оценка на теоретическата и практическата приложимост на разработения проблем чрез апробиране на подхода. . Сполучливи и приемливи са оценките и доказателствата както по отделни глави, така и като цялостно представяне.

4. Оценка на естеството и достоверността на материала

Материалът, върху който е изграден доктората е достоверен, базиращ се на съвременната роля на сензорните системи в различни класове работи: Извършен е анализ на използването на сензорни системи в различни видове работи като индустриални, сервизни и медицински. . Това са актуални проблеми, които изискват непрекъснато наблюдение, анализ и решение, и които за в бъдеще с развитието и приложението на нови с по високо техническо ниво автоматизирани системи за управление и кибер-системите базирани на работи ще придобиват все по-голяма значимост. Включен е раздел, който се фокусира върху метрологичните параметри, като точност и чувствителност, които са от съществено значение за ефективността на сензорите в роботиката.

5. Приноси на дисертационния труд

Приносите са с научно приложен и приложен характер.

5.1 Научно-приложни приноси

- На база извършеното проучване в литературния обзор по темата е направена е обзорна класификация на актуалните към момента съществуващи сензори от гледна точка на техните характеристики и приложимостта им в различни технически системи
- Предложена е методика за проектиране на оптимална сензорна система, предназначена за когнитивни работи.
- Получени са експериментални резултати при изследването на оптимално проектираните сензорни модули.

5.2 Приложни приноси

- Проектирана и реализирана е мобилна платформа, подходяща за употреба като универсално техническо средство за тестване на функционалните възможности и технически характеристики на разработените оптимални сензорни системи от модули.
- Създадени са оптимални сензорни модули като: Сензорен модул за измерване на температура; Сензорен модул за измерване на интензитет на светлина във видимия спектър. В софтуерно отношение са създадени следните модули: процедура по инициализация на избрания оптимален PIC микроконтролер; софтуерен модул управляващ комуникация между микроконтролера и интелигентния сензор; модул за визуализация на 7 сегментен дисплей; софтуерен модул за преобразуване на пакетите от данни получени от смарт сензора в подходящ за отчитане формат.
- Разработено е мобилно приложение за андроид, служещо като човеко-машинен интерфейс за управление на мобилната платформа, предназначена за когнитивни работи.
- На база получени резултати, при проведени експериментални изследвания, е направена оценка на параметри и състояния на сензорите, което е част от процеса на проектиране на оптимална сензорна система за когнитивни работи.

Всички приноси са с научно приложен и приложен характер. Те са от такова естество, че освен теоретичната им полезност могат да се използват и в практиката, тяхната приложимост безспорно ще бъде полезна и за

специалистите, занимаващи се с тези проблеми. Това несъмнено е и голямата теоретико-практическа полезност на доктората, а експерименталните резултати доказват по безспорен начин ефективността от бъдещото му приложение в практиката.

6. Оценка за степента на лично участие на дисертанта в приносите

Оценката ми е, че дисертационния труд и приносите са лично дело на докторанта с помощта на неговия научен ръководител. Избрания методически инструментариум е експериментиран като резултатите са използвани за моделиране и симулация на характеристиките и динамиката на сензора, предоставяйки представа за тяхната пригодност за различни сценарии в роботиката. Компютърна симулация на електрическата схема е извършена в PROTEUS, а печатната платка е създадена в EasyEda. Приемам, че те са достатъчни за такъв вид научно изследване. При това ще се обогатят знанията от приложението на тази методология в търсенето на ефективни решения.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Основни постижения и резултати от дисертационния труд са публикувани в 3 на брой научни публикации, 1 от които е реферирана в Scopus, а останалите две в конференция с висок рейтинг:

- Tzvetkov V. , Valchkova N. , Zahariev R. . "Methodology for Selection and Design of Sensor Systems for Mobile Service Robots". Proc. of the 9th International Conference on Engineering and Emerging Technologies (ICEET), IEEE, 27-28 October 2023, Istanbul, Turkey, , IEEE, 2024, DOI: 10. 1109/ICEET60227. 2023. 10526135, 1-6
- Valchkova N. , Tzvetkov V. , Zahariev R. . "A Service Robot Module Based on 8 Bit Microcontrollers Designed To Measure A Patient's Temperature". Automation of discrete production, 5, TU-Sofia, 2023, ISSN:2682 9584, 40-44
- Tzvetkov V. , Valchkova N. , Zahariev R. . Типове сензори за приложения в роботиката. Automation of discrete production, 6, TU-Sofia, 2024, ISSN:2682 9584, 49-54

От направените публикации преценявам, че всичките са свързани с темата и приемам, че всичките са от проблематиката на доктората.

8. Оценка на съответствието на автореферата с изискванията за изготвянето му

Авторефератът към дисертацията отговаря по обем и структура на изискванията на закона за развитие на академичния състав в РБ. Той вярно и точно отразява целите и задачите на дисертационния труд, съдържанието на отделните му глави, същността на постигнатите решения, респ. , научно-приложните и приложните приноси.

9. Мнение и бележки

Дисертационният труд прави добро впечатление със задълбочените си анализ и оценка на състоянието на третирания проблем, с разкриване на нерешените му аспекти, с обосноваването извеждане на целта и задачите за решаване, с правилния избор на подходи, методики и средства за постигане на планираните решения, с доброто текстово представяне на материала и неговото илюстрационно оформяне – дело на самия докторант под ръководството на научният му ръководител. Добре би било да се прецизира терминологията, тъй като на някои места е използван термина „датчик“, не е изяснена връзката между таблици 2.1 до 2.6 и обобщената фигура 2.1. В дисертацията на кандидата не открих пропуски от принципно или дискусивно естество, т.е., от рода на грешни постановки, неправилни обобщения, некоректно използване на чужди разработки.

10. Заключение

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд е посветен на актуален в научно и в научно-приложно отношение проблем. Приемам доктората за завършен, като му давам много добра оценка. Това са основанията ми да заключа, че изискванията, съдържащи се в действащия ЗРАСРБ за условията и реда за придобиване на научни степени са изпълнени изцяло. Давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на членовете на научното жури да присъдят на автора му маг. инж. Васил Георгиев Цветков образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление професионално ~~на~~ направление 5.2. „Електротехника, електроника и автоматика“

Рецензент: ...

/проф. д-р инж. Панчо Томов/